

Fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto

Fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto i NSW

O nei faamatalaga e talanoa atu ai i le maliu ma le i'uga o le ola. E faapitoa mo tagata fai mai i atunu'u ma gagana 'ese'ese o loo fia maua faamatalaga i fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto. E mafai ona maua faamatalaga i lau gagana i le [NSW Health website](#) (itulau tafa'ilagi NSW Health) ma e iai faamatala'upu e fesoasoani atu ia te 'oe..

O le fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto o se mata'upu ma'ale'ale mo nisi tagata ma o latou 'āiga. E te ono mana'o e te talanoa i nisi e pele ma 'aumeamamae i sau filifiliga pe o le fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto, e fetai ma aga ma talitonuga ma pe o se filifiliga talafeagai mo 'oe.

O le a le fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto?

O le uiga o le fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto, o le mafaia e nisi o tagata ona talosaga i se foma'i e fesoasoani atu e faamuta o latou ola.

E lē mo tagata uma – e tatau ona e faamalieina aiaiga e agava'a ai, ma e lē o tagata uma e agava'a iai e filifili e faatinoina. O lau filifiliga lena. E te inuina pe tu'uina atu se vaila'au e faamuta ai lou ola i se taimi ma se nofoaga ua e filifilia.

E na o foma'i ua faatagaina ma ua mae'a ona faia a'oga faapitoa e mafai ona latou tu'uina atu le vaila'au.

O ai e mafai ona mauaina fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto?

A e mana'o e te filifili mo fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto, e tatau ona:

- 18 tausaga aga'i i luga lou matua. E lē agava'a iai tamaiti i le 17 tausaga ma lalo ifo le matutua
- E ave ma sitiseni Ausetalia pe o se tagata nofomau i Ausetalia, pe ua tolu tausaga faalausoso'o o e aumau i Ausetalia

- E aumau i NSW ia lē i lalo ifo o le 12 masina
- E maua i se gasegase e uma ai lou ola i lalo mai o le 6 masina poo le 12 masina pe a o se gasegase e mamate ai neura o lou tino (ua lē toe ola pe ua mamate le faataula'iga sela i lou tino)
- E maua i se gasegase e mafua ai le matuā tele o le tigā e te faalogoina. O nei tigā e ono faaletino, faalemafaufau, mafutaga ma lagona. O le a talanoa atu lau foma'i ia e malamalama i le tulaga o le tigā ma faamatala atu auala e fesoasoani ai i se to'omaga mai ia tigā
- E mafai ona faia ma feso'ota'i au lava filifiliga i le taimi atoa o le faagasologa o la'asaga
- E mana'o e te mauaina fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto. O le uiga o le 'filifiliga sa'oloto' e tatau ona faia o sau lava filifiliga.

O le iai o se gasegase o le mafaufau poo se mana'oga tumau e lē o se mafua'aga lea o le mafai ona agava'a. Peita'i, a faapea e te faamalieina aiaiga o loo i luga, ae iai sou gasegase faalemafaufau poo se mana'oga tumau (e tāua tele ona e mafai ona faia ma feso'ota'i lau lava filifiliga) e mafai ona e mauaina le fesoasoani mo le faamuta o le ola i se filifiliga sa'oloto.

E faapefea ona e mauaina fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto?

I NSW, e iai la'asaga faaletulafono e tatau ona e mulimulita'ia. O le tele lava o nei la'asaga e mafai ona faagaioia i le taimi ma le vave e te mana'o ai.

Amata i lou fesili i lau foma'i i fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto. Mo le to'atele o tagata, o le foma'i lea o loo i le vaega o foma'i ma isi tagata o loo gafa ma le tausiga o lou gasegase.

E na o nisi o foma'i i NSW e mafai ona maua ai fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto. E mafai ona e faafeso'ota'ia le NSW Voluntary Assisted Dying Care Navigator Service ('Au'aunaga Faasino i Fesoasoani e Faamuta le Ola i se Filifiliga Sa'oloto i NSW) (faamatalaga o loo i lalo) pe a fai mai lau foma'i na te lē faia fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto. E mafai e le 'Au'aunaga Faasino Togafitiga ona sa'ili se foma'i ma tali atu ni au fesili.

E mafai ona e vala'au i le **'Au'aunaga Faamatala'upu ma Faaliliu'upu (TIS National) i le 131 450** ma fesili iai mo le **NSW Voluntary Assisted Dying Care Navigator Service i le 1300 802 133** pe a e mana'omia se fesoasoani i le gagana.

Le tiute o lou 'āiga, uō ma nisi o loo tausia 'oe

O nisi tagata e ono filifili e fai faatasi ni faai'uga i le maliu ma le i'uga o le ola ma lona 'āiga .

E te ono mana'o e faia nei talanoaga ma e pele ia te 'oe pe a e manatu e te ono mana'o e te filifili i se fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto.

E tāua le vaega leni pe a faapea e iai seisi tagata e masani ona fesoasoani atu i le faia o au filifiliga i lou soifua maloloina pe avea ma ou sui i faatalanoaga ma lau foma'i.

E mafai ona auai atu nisi e pele ia te 'oe i le taimi o faatalanoaga ma lau foma'i i fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto, ae iai aiaiga tāua nei i le tulafono:

- Na o 'oe e mafai ona e talosaga mo se fesoasoani faafoma'i e faamuta ai lou ola
- E lē mafai e seisi tagata ona talosaga mo se fesoasoani e faamuta ai lou ola i se filifiliga sa'oloto
- E lē mafai e seisi tagata ona faamalosi 'oe e te talosaga e faamuta lou ola i se filifiliga sa'oloto.

O loo fai mai le tulafono e tatau ona mulimulita'i i la'asaga ma puipuiga faata'atitia. E faia ina ia faamautinoa ai e lē o faamalosia 'oe e seisi tagata e te filifili i se fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto. E faamautinoa ai fo'i o lau lava filifiliga.

E ono iai nisi i lou 'āiga e faigata ona latou talia lau filifiliga e talosagaina se fesoasoani e faamuta lou ola i se filifiliga sa'oloto. Latou te ono tete'e i lau faai'uga. Peita'i, e lē mafai ona latou taofia 'oe mai le mauaina o se fesoasoani e faamuta ai le ola i se filifiliga sa'oloto pe a e mana'o ai ma ua e faamalieina aiaiga uma e mana'omia.

E 'ese'ese manatu o tagata uma. E tāua ai lou talanoa i se tagata e te faatuatuaina.

Isi mea e ao ina silafia

- **E mafai ona taofia pe taofi lē tumau la'asaga o fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto i soo se taimi lava. E lē mana'omia ona e aumaia se mafua'aga.**
- Tusa pe ua iai se pepa talavai pe ua maua atu fo'i le vaila'au, e lē mana'omia ona e inuina
- E ono faitau aso, vaiaso ma masina faato'a faia sau faai'uga mulimuli pe e te inuina pe tu'uina atu fo'i le vaila'au, ma e le āfaina lea
- E mafai ona e inuina le vaila'au i lou 'āiga ae o auai atu nisi e pele. E mafai fo'i ona auai atu nisi e pele tou te faatasi i le taimi e te inuina ai le vaila'au i seisi nofoaga e pei o se falema'i poo se nofoaga e tausi ai tagata matutua. E lē mafai ona e inuina le vaila'au i fafo atu o tua'oi o NSW.
- O lau foma'i fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto ma/poo lau talavai e maua atu ai nisi faamatalaga i le vaila'au e aofia ai auala e teuina ai. E iai aiaiga faatulagaina i auala e teu maluina ai.
- E iai le tiute faamalosia o foma'i e puipuia ou faamatalaga ma au aiā tatau i faamatalaga puipuia. E aofia ai ni talanoaga ma lau foma'i i fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto. E lē mafai e lau foma'i ona talanoa i tagata o lou 'āiga, uō poo nisi o tausia 'oe i sau faai'uga, se'i vagana ua e malie ma faailoa iai
- O le Isolated Patients Travel and Accommodation Assistance Scheme (Polokalame Fesoasoani i Feoa'iga ma Potu mo Tagata Gasegase Māotua) e maua atu ai fesoasoani i le faatupeina o feoa'iga ma potu e te faamautū iai pe a faapea e te aumau i se nu'u i fafo atu o taulaga pe māotua i NSW
- E iai le 'ese'esega i le fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto ma le pule i le ola. O le talosaga mo se fesoasoani faafoma'i e faamuta ai le ola e **lē** o le pule i le ola i lalo o tulafono i NSW
- O lou pepa maliu e lē lisiina ai o le mafua'aga o lou maliu o se fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto.

Tausiga i le i'uga o le soifuaga

O oulua ma lau foma'i lua te galulue faatasi i le faatalanoaina o ou mana'oga, faamoemoega ma mea e te mana'o ai mo lou tausiga i le lumana'i. E aofia ai filifiliga e mafai ona e faia i le i'uga o lou soifua.

O vaega uma o 'au'aunaga soifua maloloina i NSW e tausia 'oe poo le a lava le filifiliga e te faia.

A faapea e te filifili i fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto, e mafai lava ona e mauaina isi tausiga e te mana'omia e aofia ai tausiga talitigā (palliative care).

Silafia atili tausiga talitigā i le [health.nsw.gov.au/palliativecare](https://www.health.nsw.gov.au/palliativecare)

Le 'Au'aunaga Faasino Fesoasoani Faamuta le Ola i se Filifiliga Sa'oloto

O le 'Au'aunaga Faasino Fesoasoani Faamuta le Ola i se Filifiliga Sa'oloto e maua ai fesoasoani mo tagata uma e aofia ai e o gasegase ma o latou 'āiga.

E mafai ona tali ai ni fesili i fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto ma fesoasoani atu i le sa'iliga o se foma'i pe a mana'omia. E avanoa i la'asaga uma o le faagasologa.

Mo se talanoaga ma le 'aufaigaluega a le 'Au'aunaga Faasino Tausiga:

Vala'au: **1300 802 133** Aso Gafua i le Aso Faraile, 8:30am i le 4:30pm (lē aofia ai aso malōlō)

Email: NSLHD-VADCareNavigator@health.nsw.gov.au

Ou te mana'omia se faamatala'upu e maua ai fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto. O le a le mea ou te faia?

E mafai ona e fa'aaogaina se faamatala'upu e amata ai faagasologa o la'asaga i le mauaina o fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto pe a e mana'o e te talanoa i se gagana e 'ese mai le Igilisi.

Ta'u i lau foma'i e te mana'omia se faamatala'upu. E mafai e lau foma'i ona faatulaga. E lē totogia.

E na o tagata ua a'oa'oina faapitoa e mafai ona avea ma faamatala'upu i fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto.

O se tagata o lou 'āiga, uō, seisi o tausia 'oe poo se so'otaga e le'i a'oa'oina faapitoa, e lē mafai ona avea ma au faamatala'upu. O le tulafono lena i NSW.

Fesoasoani maloloina o le mafaufau

O talanoaga i le maliu ma fesoasoani e faamuta le ola i se filifiliga sa'oloto e lē faigofie ma faatupu faanoanoa. Vala'au 'au'aunaga maua fua nei pe a e mana'omia se fesoasoani:

- Transcultural Mental Health Line (Laina Maloloina Faalemafaufau Tagata Aganu'u 'Ese'ese) i le 1800 648 911 – tatala Aso Gafua i le Aso Faraile i le va o le 9am ma le 4.30pm. Talanoa i tagata e iai tomai e malamalama i lau aganu'u ma talanoa i lau gagana
- Lifeline (Laina Lavea'i) i le 13 11 14 – tatala 24 itula mo fesoasoani faafuase'i i le telefoni
- Beyond Blue i le 1300 22 4636 – tatala 24 itula mo fesoasoani faafuase'i i le telefoni
- Mental Health Line (Laina Maloloina o le Mafaufau) i le 1800 011 511 – tatala 24 itula e feso'ota'i ai ma 'au'aunaga Maloloina o le Mafaufau i NSW.

Isi Faamatalaga

- Fesoasoani Faamuta le Ola i se Filifiliga Sa'oloto: health.nsw.gov.au/vad
- Tausiga Talitigā: health.nsw.gov.au/palliativecare
- Fuafuaga i'uga o le soifuaga: nsw.gov.au/planning-for-end-of-life

